

SOCIALISTICKÝ SVAZ MLÁDEŽE. VÝVOJ A ORGANIZAČNÍ STRUKTURA SOCIALISTICKÉHO SVAZU MLÁDEŽE VE VZTAHU K ARCHIVNÍMU FONDU ÚV SSM¹

ZORA MACHKOVÁ

Vznik SSM a jeho předchůdci

Socialistický svaz mládeže vznikl jako dobrovolná společenská organizace mládeže v roce 1970. Ve dnech 24. a 25. dubna 1970 proběhla ustavující konference Socialistického svazu mládeže Slovenské socialistické republiky v Bratislavě. Po ní následovala s téměř půlročním odstupem ustavující konference Socialistického svazu mládeže České socialistické republiky, která se konala 16. a 17. října 1970 v Praze. Proces vzniku Socialistického svazu mládeže byl následně završen v Praze ve dnech 9. a 11. listopadu 1970 celorepublikovou ustavující konferencí Socialistického svazu mládeže (dále jen SSM). Na této konferenci byly přijaty základní dokumenty – Programové prohlášení, Stanovy SSM a Programové a organizační zásady Pionýrské organizace SSM.

SSM navazoval ve své činnosti na Československý svaz mládeže (ČSM), jednotnou masově politickou organizaci pod vedením KSČ, která vznikla v roce 1949 sloučením Svazu české mládeže, Zväzu slovenskej mládeže, Svazu polské mládeže a Svazu mládeže Karpat.² ČSM pomáhal KSČ upevňovat její mocenské postavení, prosazovat její politiku vládnoucí strany a názorově působit na mládež a vychovávat ji v duchu zásad marxismu-leninismu. Masově se zapojil i do budování československého hospodářství, a to v rámci tzv. socialistického soutěžení a především staveb mládeže.

-
- 1 Fond Socialistický svaz mládeže – ústřední výbor, Praha je uložen v Národním archivu pod č. NAD 356.
 - 2 Mládežnické organizace Svaz české mládeže, Zväz slovenskej mládeže, Svaz polské mládeže a Svaz mládeže Karpat byly v roce 1945 postupně zakládány na osvobozeném území Československa na národnostním principu. Od počátku v nich měla rozhodující vliv Komunistická strana Československa. Strana lidová, Strana národně socialistická a Demokratická strana z nich během roku 1946 odvolaly své členy a začaly si vytvářet vlastní organizace mládeže. Československý svaz mládeže vznikl na slučovací konferenci v Praze ve dnech 23.-24. dubna 1949 sloučením Svazu české mládeže, Zväzu slovenskej mládeže, Svazu polské mládeže a Svazu mládeže Karpat. Současně byla ustavena jednotná dětská organizace Pionýrská organizace Československého svazu mládeže. Ostatní mládežnické organizace byly zlikvidovány.

Celkové společenské uvolnění v druhé polovině šedesátých let umožnilo v rámci ČSM vznik různých forem činnosti, které se odlišovaly svojí náplní. Byly to nově vznikající zájmové kolektivy (kroužky, kluby, soubory), které začaly pracovat na jiných principech, než na jakých doposud stál centralisticky řízený ČSM. Stanovy ČSM přijaté na V. sjezdu v roce 1967 umožnily vznik klubů jako základních kolektivů ČSM.³ Na tomto sjezdu se již plně projevila snaha decentralizace v organizaci mládeže. V březnu 1968 se sešel ÚV ČSM, který svým usnesením delegoval řadu svých pravomocí jednotlivým radám ÚV ČSM a umožnil pluralitu organizací. Myšlenku federace samostatných organizací dětí a mládeže doporučil i Akční program KSČ z dubna 1968. V té době vzniká Svaz klubů mládeže, Česká tábornická unie, svoji činnost obnovuje Junák. Později se k nim přidává Český pionýr a z řad sociálních skupin vzniklé svazy – Svaz pracující mládeže, Unie středoškoláků a učňů, Svaz mládeže českomoravského venkova JUVENA a Svaz vysokoškolského studentstva. Obdobné organizace vznikají i na Slovensku. Jako celostátní organizace vznikl Svaz vojenské mládeže.⁴

V prosinci 1968 se sešel v Praze ustavující kongres organizací dětí a mládeže, na kterém bylo vytvořeno Sdružení organizací dětí a mládeže (SODM). Na Slovensku vzniklo o dva měsíce později Združenie detských a mládežnických organizácií Slovenska (ZDMOS). V březnu 1969 celostátní kongres vytvořil Federální radu dětských a mládežnických organizací ČSSR, která měla koordinovat činnost SODM, ZDMOS a Svazu vojenské mládeže. Tento kongres také vyřešil otázky zániku ČSM a jeho právního nástupnictví. Federální rada dětských a mládežnických organizací ČSSR však vstupovala do své činnosti v době, kdy už svobodně svoje poslání plnit nemohla.⁵ Politická situace po vpádu vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968 a nástupu nového vedení KSČ v dubnu 1969 spěla k opětovné centralizaci. Dubnové a květnové zasedání ÚV KSČ podpořilo znovusjednocení mládežnických organizací, usnesení předsednictva ÚV KSČ ze 17. 11. 1969 definitivně rozhodlo o obnově jednotné masové organizace mládeže. Začaly vznikat nové základní, okresní a krajské organizace. Důležitou roli ve sjednocovacím procesu měla nově vzniklá dobrovolná organizace Svaz mladých, která se později přejmenovala na Leninský svaz mladých.⁶ Sjednocení bylo završeno ustavením obnovené jednotné organizace

3 Holý, Jaroslav: Dějiny Svazu klubů mládeže. Praha 1998, s. 4–5.

4 Pobořil, Vlastimil: Majetek bývalého SSM na pozadí politických intrik. Historie majetku bývalého SSM. Hostivice 2013, s. 9.

5 Holý, Jaroslav: Dějiny Svazu klubů mládeže. Praha 1998, s. 14–15.

6 Svaz mladých byl ustaven 7. března 1969 v Praze, jeho stanovy však byly schváleny až 28. května 1969 rozhodnutím čj. VS/3–1205/69 ministerstva vnitra, a to s působností na území České socialistické republiky. Myšlenkovou platformu, ze které Svaz mladých vycházel, pak jasně vyjádřila změna jeho názvu na Leninský svaz mladých v září 1969. Svaz mladých se zapojil do přípravy vzniku SSM. Jeho členové se podíleli na tvorbě programu SSM a postupně se zapojili do činnosti vznikajícího SSM. Leninský svaz mladých ukončil svoji činnost k 30. září 1970 s tímto odůvodněním: „Protože ve všech okresech ČSR ukončil Leninský svaz mladých svoji činnost a naprostá většina jeho kolektivů přešla do SSM, rozhodlo plénum ÚV LSM v souladu se stanovami ukončit činnost všech orgánů a organizací k 30. září 1970 a požádat MV o zrušení registrace LSM k tomuto datu.“ NA, fond Mi-

pod pozměněným názvem Socialistický svaz mládeže. Svaz opět podléhal řízení KSČ a byl obdobou bývalého ČSM. Nezávislé organizace byly zlikvidovány.

Cíle organizace

SSM byl členskou organizací Národní fronty. Ve své činnosti vycházel z programů a cílů KSČ a podléhal jejímu přímému řízení. Názorově byl těsně spjat s marxisticko – leninskou ideologií. Cílem SSM bylo plnit úlohu politického představitele mladé generace v Československu pod vedením KSČ, vychovávat mládež v duchu marxismu – leninismu, vést členy k aktivní účasti na životě společnosti a budování rozvinuté socialistické společnosti, vychovávat mládež k socialistickému vlastenectví a internacionalismu, rozvíjet spolupráci s mládežnickými a dětskými organizacemi socialistického společenství a připravovat budoucí kandidáty na členství v KSČ.⁷

Zásadní dokumenty upravující činnost organizace

Klíčovým dokumentem, který upravoval hlavní zásady činnosti, členství, organizaci a programové cíle SSM, byly stanovy přijaté Ustavující konferencí SSM 11. 11. 1970, později doplněné a upravené I. sjezdem SSM dne 29. 9. 1972, dále II. sjezdem SSM dne 1. 10. 1977 a naposledy IV. sjezdem SSM dne 3. 10. 1987.⁸

Vnitřní struktura SSM

Ze stanov vycházela i organizační struktura SSM.⁹ Základním článkem organizační struktury Socialistického svazu mládeže byly základní organizace SSM. Vytvářely se v průmyslových a v zemědělských závodech, na stavbách a dalších pracovištích, na středních a vysokých školách, v ozbrojených silách a v místě bydliště. Nejvyšším orgánem základní organizace byla členská schůze, která se scházela nejméně jedenkrát za dva měsíce.

V průmyslových závodech, na stavbách, v dopravě, v institucích, na státních statcích, v JZD, na středních školách a fakultách, kde bylo více základních organi-

nisterstvo vnitra – spolky, složka Svaz mladých, nezprac., kart. 17.

Obdobně byl na Slovensku ustaven Leninský svaz mladých Slovenské socialistické republiky. Oproti českému byl ustaven později, a to 20. listopadu 1969 v Bratislavě. NA, fond ÚV KSČ, dílčí fond kanclář generálního tajemníka ÚV KSČ Gustáva Husáka, nezprac., kart. 834.

7 Cíle a úkoly SSM jsou podrobně popsány ve Stanovách SSM. Se změnami stanov docházelo jen k nevelkým formulačním změnám v oblasti cílů a úkolů SSM. Archiv hlavního města Prahy (AHMP), fond Spolkový katastr (SK), DO – 22.02, kart. 22.

8 První stanovy SSM byly schváleny rozhodnutím ministerstva vnitra č.j. SV-84/P-71 ze dne 5. 3. 1971. Jejich doplnění na I. sjezdu SSM dne 29. 9. 1972 nebylo hlášeno na MV ČSSR jako stanovy nové. Jako nové stanovy SSM jsou hlášeny až stanovy přijaté na II. sjezdu SSM dne 1. 10. 1977. Ty nabývají účinnosti až skoro po dvou letech, a to dne 11. 6. 1979, kdy byly schváleny rozhodnutím MV ČSSR pod č.j. SM/P-372/79. Jejich doplněním pak byla úprava stanov na IV. sjezdu SSM v roce 1987. Viz blíže AHMP, SK, DO – 22.02, kart. 22.

9 Podrobně je organizační struktura SSM popsána ve Stanovách SSM; AHMP, SK, DO – 22.02, kart. 22.

zaci, se zřizovaly celozávodní, celostaveništní, celoučilištní, celoškolské a fakultní výbory SSM. Ve velkých podnicích, na vysokých školách a na celostátních stavbách mohly být zřizovány podnikové, celoškolské a celostaveništní výbory SSM. Obdobně ve velkých a střediskových obcích, sídlištních celcích a městech, kde působilo více základních organizací, se zřizovaly místní a městské výbory SSM. Jejich úkolem bylo koordinovat činnost všech organizací SSM v okruhu své působnosti. Nejvyšším orgánem byly všeplenární členské schůze nebo konference delegátů všech základních organizací, které se scházely zpravidla jednou za rok.¹⁰

Okresní organizace tvořily všechny základní organizace SSM v okrese (s výjimkou organizací SSM v armádě) a okresní organizace PO SSM. Nejvyšším orgánem byla okresní konference SSM, v období mezi konferencemi okresní výbor. Řádnou okresní konferenci svolávaly okresní výbory nejméně jedenkrát za dva roky¹¹ na základě rozhodnutí ÚV SSM. Postavení okresní organizace SSM měly obvodní organizace SSM v Praze a Bratislavě.

Krajskou organizací tvořily všechny okresní svazácké organizace příslušného kraje. Nejvyšším orgánem byla krajská konference, v obdobích mezi konferencemi krajský výbor. Řádnou krajskou konferenci svolávaly krajské výbory SSM nejméně jednou za dva roky¹² na základě rozhodnutí ÚV SSM. Městské organizace v Praze a Bratislavě byly postaveny na úroveň organizací krajských.

Celá organizace SSM byla tvořena územními republikovými organizacemi ČSR a SSR a organizacemi SSM v ozbrojených silách. Nejvyšším orgánem SSM v České a Slovenské socialistické republice byl republikový sjezd. Sjezd svolával Český a Slovenský ústřední výbor SSM, nejméně jednou za čtyři roky.¹³ Český a Slovenský ústřední výbor SSM byly řídicími orgány mezi republikovými sjezdy. Řídily krajské výbory SSM a Českou a Slovenskou ústřední radu Pionýrské organizace.

Nejvyšším orgánem byl celostátní sjezd, svolávaný jednou za čtyři roky.¹⁴ Mezi těmito sjezdy organizaci řídil Ústřední výbor SSM.

Organizační schéma SSM¹⁵

10 Periodicita svolávání všeplenárních schůzí nebo konferencí se změnila ve stanovách přijatých na II. sjezdu SSM v roce 1977, kdy se prodloužila na jednu za dva až tři roky. Poté se již nezměnila.

11 Periodicita svolávání okresních konferencí se změnila ve stanovách přijatých na II. sjezdu SSM v roce 1977, kdy se prodloužila na jednu za dva až tři roky

12 Periodicita svolávání krajských konferencí se změnila ve stanovách přijatých na II. sjezdu SSM v roce 1977, kdy se změnila na svolávání zpravidla na jednu za dva až tři roky.

13 Periodicita svolávání republikových sjezdů SSM se změnila ve stanovách přijatých na II. sjezdu SSM v roce 1977, kdy se prodloužila na jednu za pět let.

14 Periodicita svolávání celostátního sjezdu SSM se změnila ve stanovách přijatých na II. sjezdu SSM v roce 1977, kdy se prodloužila na jednu za pět let.

15 Podrobné organizační schéma SSM se v průběhu let měnilo. Ve fondu ÚV SSM (nezprac.) v Národním archivu je uloženo pouze jedno organizační schéma, jako příloha organizačního řádu schváleného k 20. 12. 1985 a dále nedatovaný telefonní seznam. Schéma je uvedeno ve shodě s originálem včetně hojně užívaných zkratk.

-
- I. Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže
1. Vedení ÚV SSM
 2. Ústřední revizní komise
 3. Sekretariáty rad ÚV SSM
 - sekretariát RPMP¹⁶ ÚV SSM
 - sekretariát RPMZ¹⁷ ÚV SSM
 - sekretariát R-SŠM¹⁸ ÚV SSM
 - ČSÚV¹⁹ SSM
 4. Sekretariát předsedy ÚV SSM
 - odbor kádrové a personální práce
 - odbor kontroly
 5. Politicko-organizační oddělení ÚV SSM
 - vnitrosvazový odbor
 - odbor informací a statistiky
 - instruktoři
 - odbor výchovy kádrů
 6. Oddělení propagandy a agitace ÚV SSM
 - odbor propagandy a výchovy funkcionářů
 - odbor tisku a nakladatelské činnosti
 - odbor masově politické práce
 - celozávodní výbor KSČ
 7. Oddělení zájmové činnosti ÚV SSM
 - odbor kulturně výchovné činnosti
 - odbor TVB²⁰
 - odbor BVV²¹
 8. Oddělení mezinárodní činnosti ÚV SSM
 - odbor socialistických zemí
 - odbor kapitalistických zemí
 - odbor rozvojových zemí
 - odbor neklasické činnosti
 9. Pionýrské oddělení ÚV SSM
 10. Oddělení vědeckotechnické činnosti mládeže ÚV SSM
 11. Oddělení pracovních iniciativ ÚV SSM
 12. Oddělení sociální a právní ÚV SSM
 13. Oddělení hospodářských zařízení ÚV SSM

16 Rada pracující mládeže v průmyslu.

17 Rada pracující mládeže v zemědělství.

18 Rada středoškolské mládeže.

19 Československé ústředí vysokoškoláků.

20 Odbor tělovýchovně branný.

21 Odbor branné výchovy a vzdělávání.

- odbor investiční
- odbor ekonomický
- 14. Ekonomické oddělení ÚV SSM
 - odbor plánu a rozpočtu
 - odbor finanční
 - a) PAM
 - b) účtárna
 - c) likvidace faktur a valuty
 - d) pokladna
 - odbor materiálně technické základny
 - odbor služeb
 - a) služby pro orgány
 - b) propagace
 - c) rozmnožovna
 - d) Tiskárna Ostrava
 - odbor objektů
 - a) správa budov
 - b) podatelna
 - c) ústředna
 - d) vrátnice
 - e) správa objektů
 - f) ubytovny ÚV SSM
 - g) objekty
 - Středisko vodních sportů, Žďán
 - Rekreační středisko Městečko
 - Rekreační středisko Veselíkov
 - Rekreační chata Pec
 - Tábornická škola ÚV SSM, Lipnice
 - Mateřská škola, nám. Gorkého, Praha
 - odbor provozně technický
 - a) zásobování
 - centrální sklad Radonice
 - a) údržba
 - b) autoprovoz

15. Sekretariát ČSNPV SFMS²²

II. Český ústřední výbor socialistického svazu mládeže (ČÚV SSM)

1. Organizační oddělení ČÚV SSM
2. Oddělení propagandy a agitace ČÚV SSM

²² Československý národní přípravný výbor Světového festivalu mládeže a studentstva.

3. Oddělení zájmové činnosti ČÚV SSM
4. Oddělení pracující mládeže ČÚV SSM
5. Oddělení středoškolské a vysokoškolské mládeže ČÚV SSM
6. Pionýrské oddělení ČÚV SSM
7. Ekonomické oddělení ČÚV SSM

III. Slovenský ústřední výbor socialistického svazu mládeže (SÚV SSM)

1. Politicko organizační oddělení SÚV SSM
2. Oddělení kádrové a personální práce SÚV SSM
3. Oddělení zájmové činnosti SÚV SSM
4. Pionýrské oddělení SÚV SSM
5. Oddělení středoškolské mládeže SÚV SSM
6. Oddělení vysokoškolské mládeže SÚV SSM
7. Ekonomické oddělení SÚV SSM

IV. Krajské výbory socialistického svazu mládeže

1. Praha – město
2. Jihočeský
3. Středočeský
4. Západočeský
5. Severočeský
6. Východočeský
7. Jihomoravský
8. Severomoravský
9. Bratislava – město
10. Západoslovenský
11. Středoslovenský
12. Východoslovenský

V. Hospodářská a účelová zařízení ÚV SSM²³

1. Vydavatelství Mladá fronta
2. Cestovní kancelář mládeže SSM
3. Stavocentral
4. Dům československých dětí

23 V dopisech z ÚV SSM č.j. A-74/1/S/72 z 12. 9. 1972 a č.j. A-74/2/S/72 z 21. 11. 1972 zaslaných odboru vnitřních věcí Národního výboru hlavního města Prahy se uvádí následující hospodářská zařízení SSM: 1) Mladá fronta, 2) CKM, 3) Dům československých dětí, 4) Podnik služeb mládeže, 5) Stavocentral, 6) Projekčně inženýrský podnik, 7) Studentský podnik mládeže, 8) Pražský podnik služeb mládeže, 9) Středočeský podnik služeb mládeže, 10) Československý pionýrský tábor – Seč, 11) Jihočeský podnik služeb mládeže, 12) Západočeský podnik služeb mládeže, 13) Severočeský podnik služeb mládeže, 14) Východočeský podnik služeb mládeže, 15) Jihomoravský podnik služeb mládeže, 16) Severomoravský podnik služeb mládeže; AHMP, SK, DO – 22.02, kart. 22.

5. Vědeckovýzkumné středisko ÚV SSM
6. Ústřední politická škola SSM
7. Zenitcentrum

Pionýrská organizace

Pionýrská organizace, přestože byla nedílnou součástí SSM, byla organizací relativně samostatnou a specifickou. Její specifika byla vyjádřena v Programových a organizačních zásadách PO SSM, které obsahovaly cíle, úkoly a prostředky činnosti a řešily podmínky členství v PO SSM. Pionýrská organizace měla vlastní symboliku, volila si vlastní řídicí orgány a navrhovala své členy do všech orgánů na všech stupních řízení. Orgány PO byly voleny na konferencích pionýrských pracovníků a potvrzovány příslušnými konferencemi a sjezdy SSM.

Členství v SSM

Členem SSM se mohl stát každý občan ČSSR ve věku od 14 do 30 let,²⁴ který souhlasil s posláním, cíli a Stanovami SSM a v souladu s nimi chtěl v organizaci aktivně pracovat a podílet se na budování a obraně rozvinuté socialistické společnosti. Členy SSM se mohli stát i cizí státní příslušníci žijící trvale na území ČSSR. O způsobu jejich přijímání rozhodoval ústřední výbor SSM. O přijetí za člena rozhodovala členská schůze základní organizace, a to jednotlivě, na základě písemné přihlášky. Dokladem členství byl platný členský průkaz Socialistického svazu mládeže. Člen SSM při převzetí členského průkazu stvrzoval svým podpisem slib tohoto znění: „stávám se členem SSM, abych svou prací a svým životem přispěl k budování a obraně socialistické vlasti.“²⁵

Předsedové ÚV SSM

Během existence SSM se v čele ÚV SSM vystříдалo šest předsedů.²⁶ Prvním předsedou se stal Juraj Varholík (11. 11. 1970 – 6. 4. 1974), poté následovali Jindřich Poledník (6. 4. 1974 – 2. 12. 1977), Miloslav Dočkal (2. 12. 1977 – 28. 2. 1982), Jaroslav Jenerál (28. 2. 1982 – 4. 10. 1987), Vasil Mohorita (4. 10. 1987 – 30. 11. 1989) a posledním předsedou se stal Martin Ulčák (30. 11. 1989 – 27. 1. 1990), který byl rovněž 27. 1. 1990 zvolen do čela Svazu mladých, nástupnické organizace SSM.

24 V prvních stanovách přijatých Ustavující konferencí SSM z 11. 11. 1970 byla dolní věková hranice stanovena na 15 let. Horní věková hranice v nich není stanovena vůbec. Ke změně dochází ve stanovách přijatých na II. sjezdu SSM, kde se dolní věková hranice snižuje na 14 let a horní se stanovuje na 30 let. Po dosažení 30 let mohl člen, pokud projevil zájem zůstat i nadále členem SSM. Členem SSM mohl po dosažení 30 let zůstat také v případě, že byl členem orgánů SSM, PO SSM nebo jejich pracovníkem; AHMP, SK, DO – 22.02, kart. 22.

25 Znění slibu zůstalo v průběhu existence SSM stejné.

26 Štverák, František: Schematismus k dějinám Komunistické strany Československa (1921–1992). Základní informace o ústředních orgánech a biografické údaje o vedoucích představitelích strany. Praha 2010, s. 331.

Vlastní tiskové orgány organizace

SSM měl svá vlastní knižní a časopisecké nakladatelství a vydavatelství. V ČSR to bylo nakladatelství a vydavatelství Mladá fronta,²⁷ které vydávalo původní i překladovou beletrii, poezii, politicko výchovnou literaturu, společensko vědní a populárně naučnou literaturu, vlastní deník, dětské a pionýrské časopisy (Sluníčko, Mateřídouška, Ohníček, ABC mladých techniků a přírodovědců, Pionýrská stezka, Pionýrská štafeta, Věda a technika mládeži, Zápisník mladých, Sedmička pionýrů, Pionýr) a časopis pro mládež (Mladý svět).

Na Slovensku sloužilo SSM vydavatelství Smena,²⁸ které vydávalo obdobně jako Mladá fronta původní i překladovou beletrii, poezii, politicko výchovnou literaturu, společensko vědní a populárně naučnou literaturu, vlastní deník a časopisy pro děti a mládež ve slovenštině (Kamarát, Ohník, Zornička, Včielka, Pionier, Elektron), v maďarštině (Új Ifjúság, Tábortüz, Kis Épitő) a ukrajinštině (Veselka).²⁹

Obě vydavatelství vydávala také velké množství účelových publikací pro potřeby SSM. Politicko výchovná a metodická literatura byla vydávána v několika edičních řadách jako např. Abeceda svazáckého funkcionáře, Aktuality, Dokumenty, Knihovnička vedoucího, Pionierska knižnica, Politické vzdělávání SSM, Rukověť svazáckého funkcionáře, Vychováváme svazácký aktiv, Sbírnka směrnic pro hospodaření v SSM, Svazácká knihovna, Zvázacka knižnica.

Tiskovými orgány ÚV SSM byly deníky Mladá fronta (v ČSR) a Smena (v SSR).

Vlastní cestovní kancelář

SSM měl svou vlastní cestovní kancelář CKM (Cestovní kancelář mládeže),³⁰ která zprostředkovávala mladým lidem z Československa cesty do zahraničí (ve více než 90 procentech šlo o cesty do socialistických států) a zároveň organizovala dovolenou v tuzemsku. V ČSSR provozovala CKM několik Juniorhotelů a sezonních rekreačních středisek.³¹ Při organizaci dovolené u nás usilovala CKM o aktivní přístup k trávení volného času, pořádala proto například dovolenou v sedle, kurzy pro neplavce, kurzy vodního lyžování, jazzgymnastiky, pěší turistiku, horolezectví a jazykové kurzy.³²

Prostřednictvím CKM přijížděli do Československa také mladí lidé ze zahraničí, a to převážně ze zemí socialistického bloku.³³

27 Založeno roku 1945 v Praze jako nakladatelství a vydavatelství Svazu české mládeže.

28 Založeno roku 1949 v Bratislavě jako nakladatelství a vydavatelství Československého svazu mládeže.

29 Pyramída: encyklopedický časopis moderného človeka 166, Bratislava 1985, s. 5306.

30 Založena roku 1955 v Praze Československým svazem mládeže.

31 Mládí ČSSR 1970. Praha 1971, s. 194-195.

32 Mládí ČSSR 1975. Praha 1976, s. 134.

33 Mládí ČSSR 1970. Praha 1971, s. 195.

Symbolika SSM

SSM měl vlastní symboliku, kterou upravovaly Stanovy SSM.³⁴ Tvořil ji prapor a znak SSM.

Zánik SSM a vznik nástupnické organizace

V souvislosti s celospolečenskými změnami po listopadu 1989 se stalo zrušení SSM předmětem jednání a zároveň se začala diskutovat otázka dělení jeho majetku.³⁵ Ve dnech 27. – 28. ledna 1990 se sešel mimořádný sjezd SSM, který schválil změnu názvu organizace na Svaz mladých a osamostatnění Pionýra. Fakticky se jednalo o zánik SSM. Z bývalého SSM se odštěpily různé skupiny a vznikaly nové právní subjekty. Postupně obnovovaly svou činnost dříve zakázané organizace jako Junák – svaz skautů a skautek, Česká táborecká unie, YMCA a YWCA, Liga lesní moudrosti (Woodcraft), Českomoravská rada Svazu klubů mládeže, JUVENA a další.³⁶

Kontakt se Státním ústředním archivem/Národním archivem

Kontakt s tehdejší Státním ústředním archivem navázal SSM již brzy po svém vzniku. Podle usnesení ÚV SSM ze dne 11. 1. 1971 (schůze č. 4, bod pořadu 9) nazvaného „Návrh zásad ÚV SSM k zacházení s důležitými písemnostmi a návrh spisové služby v orgánech SSM“ byla uzavřena dohoda mezi Státním ústředním archivem a ÚV SSM o předarchivní péči a změně archivu Českého svazu mládeže na spisovnu a předání části dokumentace do Státního ústředního archivu. Od dubna 1982 byl pak zaveden nový spisový řád SSM, podle kterého podléhal ÚV SSM skartačnímu dohledu Státního ústředního archivu. Archiválie ÚV SSM se měly předávat tamtéž.³⁷

Čilejší kontakty proběhly mezi archiváři Státního ústředního archivu (od roku 2004 Národního archivu) a archivem ÚV SSM až v následujících letech. V roce 1986 byla provedena skartace a po ní následovala v roce 1987 přejímka archiválií. K dalšímu předání archiválií došlo již ve změněné politické situaci v roce 1991. Dne 15. 3. 1994 proběhl průzkum spisů ÚV SSM uložených ve Svazu mladých (nástupce SSM) a v roce 1998 byly do archivu převezeny další archiválie.³⁸

V letech 1999–2001 následovaly výzvy k předání zbývajících archiválií ÚV SSM. Hrozilo nebezpečí zničení dokumentů uložených ve spisovně Svazu mladých na

34 Stanovy SSM, Archiv hl.m.Prahy, Spolkový katastr, DO – 22.02, kart. 22.

35 Otázky spojené s osudem majetku SSM nejsou dodnes uspokojivě vysvětleny. Podrobně se problematikou majetku bývalého SSM zabývá ve své knize Pobořil, Vlastimil: Majetek bývalého SSM na pozadí politických intrik. Historie majetku bývalého SSM. Hostivice 2013, 422 s.

36 Tamtéž, s. 23.

37 Blíže záznam z 15. 4. 1986 nazvaný „Písemnosti ÚV SSM a jeho předchůdci“ uložený ve spisu o fondu v registratuře NA.

38 Protokoly z přejímek archiválií, záznamy o průzkumu archivu SSM a korespondence s původcem jsou uloženy ve spisu o fondu v registratuře NA.

Senovážném náměstí v Praze 1, kde byly archiválie uloženy v příliš vlhkém a teplém prostředí ve sklepních prostorách. Poté, co byl pracovníkům Národního archivu umožněn přístup do těchto prostor, byly z archiválií vzaty mikrobiologické stěry. Po jejich kultivaci bylo zaznamenáno vysoké množství plísní³⁹, takže po přejímce archiválií do Národního archivu 14. ledna 2004 byla provedena jejich okamžitá dezinfekce⁴⁰. Převezeny byly všechny nalezené archiválie ÚV SSM. Bohužel bylo konstatováno, že archivní fond se nedochoval v úplnosti.

Popis archivního fondu

Archivní fond Socialistický svaz mládeže – ústřední výbor, Praha (dále jen fond ÚV SSM) uložený v Národním archivu je vymezen léty (1969) 1970–1989 a tvoří jej archiválie vzniklé z činnosti Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže a Českého ústředního výboru Socialistického svazu mládeže z let 1970–1989. Původně tvoří záznamy z plenárních zasedání Rady sdružení organizací dětí a mládeže ČSR a Federální rady dětských a mládežnických organizací. Současný fyzický stav fondu je dobrý, v minulosti však byl, jak již bylo výše zmíněno, v důsledku špatného uložení u původce napaden plísněmi, a byl proto po převzetí do Národního archivu dezinfikován. Fond je neúplný, chybí např. záznamy z jednání posledního mimořádného sjezdu SSM v roce 1990, archiválie některých oddělení ÚV SSM a další.

Fond tvoří protokoly z ustavujících konferencí, záznamy z jednání sjezdů SSM, plenárních zasedání ÚV SSM, plenárních zasedání ČÚV SSM, celostátních porad předsedů krajských, okresních a městských výborů SSM, celostátní aktivity a vysokoškolské konference SSM, celostátní setkání zemědělské mládeže, knihy vyznamenaných, statistická hlášení, kartotéky, podklady pro schůze předsednictva ÚV SSM, podklady pro schůze sekretariátu ÚV SSM, podklady pro schůze předsednictva ČÚV SSM, podklady pro schůze sekretariátu ČÚV SSM, archiválie z činnosti Ústřední revizní komise SSM, organizace a účast na Světových festivalech mládeže, stavební dokumentace k objektům ve vlastnictví ÚV SSM, archiválie z činnosti oddělení zájmové činnosti, odboru tělesné a branné výchovy, oddělení mezinárodní činnosti, z činnosti ekonomického oddělení a investičního odboru, různých akcí pořádaných pod hlavičkou SSM (expedice Lambarene, mládežnická štafeta Paměť). Fond doplňuje dochovaný účetní materiál (účetní rozvahy) a rozbor hospodaření orgánů a hospodářských zařízení SSM.⁴¹

Při třídění fondu ÚV SSM byla zachována organizační struktura původce.

39 Blíže Záznam o mikrobiologických zkouškách ze dne 20. 10. 2003 uložený ve spisu o fondu v registratuře NA. Uvádí se zde, že počet živých zárodků plísní (*Penicillium*, *Cladosporium*, *Alternaria*, *Aspergillus niger*, *Aspergillus fumigatus*, *Aspergillus flavus*, *Trichoderma viride*, *Aureobasidium pullulans*) je velmi vysoký a že je nutná dezinfekce ethylenoxidem.

40 Blíže záznam o dezinfekci fondu z 27. 2. 2004. Dezinfekce probíhala od 14. 1. 2004 do 22. 1. 2004. Celkem bylo vydezinfikováno 15 bm archiválií ÚV SSM. Uloženo ve spisu o fondu v registratuře NA.

41 Součástí fondu ÚV SSM jsou i archiválie Českého ústředního výboru SSM, které byly uloženy ve spisovně ÚV SSM na Senovážném nám. (dříve Gorkého nám.) 24, Praha 1. Při třídění archiválií v Národním archivu byly ponechány jako organická součást fondu ÚV SSM, tj. tak, jak tomu bylo ve spisovně.

Členění fondu ÚV SSM:

- I. Úřední knihy
 - a) kroniky
 - b) správní knihy
 - 1. Ustavující konference
 - 2. Sjezdy
 - 3. Plenární zasedání
 - 4. Porady
 - 5. Aktivity a konference
 - c) evidenční knihy
 - 1. Knihy vyznamenaných
 - 2. Statistická hlášení
 - d) výzkumné zprávy v knižní podobě

- II. Spisový materiál
 - A. Registraturní pomůcky
 - B. Spisy
 - 1. Schůze předsednictva ÚV SSM
 - 2. Schůze sekretariátu ÚV SSM
 - 3. Schůze předsednictva ČÚV SSM
 - 4. Schůze sekretariátu ČÚV SSM
 - 5. Ústřední revizní komise SSM
 - 6. Oddělení propagandy a agitace ÚV SSM
 - 7. Oddělení zájmové činnosti ÚV SSM
 - 8. Odbor tělesné a branné výchovy ÚV SSM
 - 9. Oddělení mezinárodní činnosti ÚV SSM
 - 10. Československý národní přípravný výbor Světového festivalu mládeže
 - 11. Ekonomické oddělení ÚV SSM
 - 12. Investiční odbor ÚV SSM
 - 13. Odbor objektů ÚV SSM
 - 14. Knihovna, spisovna a archiv ÚV SSM
 - 15. Ústřední štáb československé části mezinárodní mládežnické štafety Paměť
 - 16. Celoškolský výbor SSM Univerzity Karlovy v Praze
 - C. Účetní materiál
 - 1. Účetní rozvahy
 - 2. Rozbory hospodaření ÚV SSM

Samostatně jsou na pracovišti foto, fono, kino dokumentů Národního archivu uloženy fotografie a filmy ÚV SSM. Jedná se o fotografie z 12. světového festivalu mládeže a studentstva v Moskvě a kinematografické filmy s tematikou festiva-

lů mládeže. Fotografie na papírové podložce jsou zaevidovány v databázi Janus a přiřazeny digitální reprodukce k záznamům (21 kusů). Kinematografické filmy jsou uspořádány dle titulů (studijní kopie 27 kusů DVD).

Fond ÚV SSM je v současnosti⁴² pro badatele přístupný. Pro orientaci ve fondu slouží prozatímní inventární soupis, který je k dispozici v badatelně Národního archivu.

Knižní produkce SSM (výběr)

K činnosti SSM a historii mládežnického hnutí vycházelo do listopadu 1989 poměrně velké množství publikací. Většinou je vydávala vlastní vydavatelství SSM Mladá fronta a Smena, někdy i vydavatelství jiná jako např. Olympia, Svoboda, Naše vojsko, Práce. Jednalo se vesměs o publikace poznamenané dobovou ideologií a rétorikou, často vydané se záměrem, aby sloužily jako metodické pomůcky funkcionářům SSM. Z těchto publikací uvádím jen výběr.

12. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. 25. června 1985 v Seči. Praha 1986, 21 s.

13. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 1986, 29 s.

14. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 1986, 37 s.

15. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 5. března 1986. Praha 1986, 19 s

16. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 28. května 1986. Praha 1986, 32 s.

17. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 20. října 1986. Praha 1986, 27 s.

18. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha, 16. prosince 1986. Praha 1986, 23 s.

2. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Seč, 20. listopadu 1987. Praha 1988, 31 s.

3. zasedání českého ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 7. dubna 1988. Praha 1988, 37 s.

3. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 2.–3. 3. 1988. Praha 1988, 29 s.

4. celostátní konference pionýrských pracovníků. Bratislava 20.–21. června 1987. Praha 1988, 89 s.

4. sjezd Socialistického svazu mládeže. Praha 2.–4. 10. 1987. Praha 1987, 187 s.

4. zasedání českého ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 20.–21. června 1988. Praha 1988, 25 s.

⁴² Tj. ke dni 1. 10. 2018.

5. plenární zasedání ÚV SSM k dalšímu rozvoji tělesné a zájmové branné činnosti SSM a PO SSM. Orlová 21.-22. září 1973. Praha 1973, 89s.

5. zasedání českého ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Seč 19. listopadu 1988. Praha 1988, 38 s.

6. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 24.-25. 2. 1989. Praha 1989, 60 s.

7. zasedání českého ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Seč 16.-17. 6. 1989. Praha 1989, 35 s.

7. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 17. května 1989. Praha 1989, 24 s.

8. zasedání ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Seč u Chrudimi 15.-16. září 1989. Praha 1989, 20 s.

8. zasedání Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. 8. června 1984 v Praze. Praha 1984, 53 s.

Abeceda svazáckého funkcionáře. Praha 1971, 139 s.

Bartoň, Jiří, ed.: Soubor dokumentů a směrnic pro práci Pionýrské organizace SSM. Praha 1982, 205 s.

Celostátní vysokoškolská konference SSM. Praha 17.-18. listopadu 1972. 1. [část]. Praha 1972, 68 s.

Celostátní vysokoškolská konference SSM. Praha 17.-18. listopadu 1972. 2. [část]. Praha 1973, 77 s.

Československo. Československá lidová armáda. Směrnice pro práci Socialistické svazu mládeže v Československé lidové armádě. Praha 1988, 22 s.

Čmolík, Otto: Kapitoly z historie Pionýrské organizace v Československu. Stručný nástin vývoje v letech 1945-1978. Praha 1979, 231 s.

Der sozialistische Jugendverband. Praha 1986, 19 s.

Der Sozialistische Jugendverband der ČSSR. Prag 1977, 62 s.

Dohoda o spolupráci mezi ministerstvem školství České socialistické republiky a českým ústředním výborem Socialistického svazu mládeže. Praha 1984, 7 s.

Dohody SÚV SZM s členskými organizáciami Národného frontu a niektorými štátnymi orgánmi a inštitúciami v SSR (2). Bratislava 1986, 48 s.

Dohody SÚV SZM s členskými organizáciami Národného frontu a niektorými štátnymi orgánmi a inštitúciami v SSR. Bratislava 1985, 101 s.

Dokumenty 1. sjezdu Socialistického svazu mládeže. Praha 27. až 30. září 1972. Praha 1972, 135 s.

Dokumenty 3. sjezdu Socialistického svazu mládeže. Praha, 1.-3. října 1982. Praha 1982, 75 s.

Dokumenty 4. celostátní vysokoškolské konference SSM. Praha 22.-23. listopadu 1979. Praha 1980, 89 s.

Dokumenty celostátní konference pionýrských pracovníků ČSSR. Brno 26.-27. června 1982. Praha 1982, 64 s.

Dokumenty devatenáctého zasedání Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. Praha 1987, 29 s.

Dokumenty konference pionýrských pracovníků ČSR. Pardubice, 13.-14. června 1987. Praha 1987, 63 s.

Dokumenty konference pionýrských pracovníků ČSR. Čes. Budějovice červen 1982. Praha 1982, 49 s.

Dokumenty o spolupráci mezi SSM a společenskými organizacemi sdruženými v Národní frontě ČSSR a některými státními orgány a institucemi ČSSR. Praha 1988, 129 s.

Dokumenty sjezdu SSM České socialistické republiky. Praha 8.-10. září 1977. Praha 1978, 76 s.

Dokumenty ze společného zasedání předsednictev ústředního výboru Národní fronty ČSSR a ústředního výboru SSM. Praha 9. 12. 1987. Praha 1988, 28 s.

Fakta o činnosti okresní organizace Příbram. Příbram 1972, 31 s.

Fakta o činnosti Západočeské krajské organizace SSM a PO SSM pro jednání krajské konference KSČ. Plzeň 1981, 39 s.

Gocníková, Mária: Sběrka směrnic pro hospodaření v Socialistickém svazu mládeže. 1. Směrnice a právní předpisy pro OV a KV SSM. Praha 1985, 339 s.

Gocníková, Mária: Sběrka směrnic pro hospodaření v Socialistickém svazu mládeže. 2. Směrnice a právní předpisy pro OV a KV SSM. Praha 1985, 366 s.

Gocníková, Mária: Sběrka směrnic pro hospodaření v Socialistickém svazu mládeže. Směrnice a právní předpisy pro OV a KV SSM. 3. Praha 1987, 174 s.

Gocníková, Magdaléna: Zásady hospodaření základních organizací SSM a pionýrských skupin. Výklad základních směrnic a právních předpisů. Praha 1983, 328 s.

Gračková, Iva, ed. et al.: Fakta o činnosti podnikové organizace SSM v k. p. VŽSKG v letech 1987–1989. Ostrava 1989, 72 s.

Grígel, Marián, ed. a Kasperkevič, Eduard, ed.: Malý slovník vnitrosvazového života SSM. Praha 1982, 78 s.

Gujská, E.: Zápisník funkcionáře Socialistického svazu mládeže. Praha 1988, 61 s.

Havel, Jaroslav, ed.: K zabezpečení masového rozvoje tělovýchovné a branné činnosti v SSM a PO SSM. sv. 1. Praha 1981, 134 s.

Havel, Jaroslav, ed.: Směrnice a dokumenty k zabezpečení masového rozvoje tělovýchovné a branné činnosti v SSM a PO SSM. 2. [sv.]. Praha 1981, 94 s.

Havel, Jaroslav, ed. a Nedvěd, Jiří, ed.: Směrnice a dokumenty k zabezpečení masového rozvoje tělovýchovně branné činnosti v SSM. Praha 1978, 75 s.

Havel, Jaroslav, ed.: Zásady pro ustavování a činnost základních organizací SSM, svazáckých a pionýrských skupin v kolektivech vrcholového sportu ČSTV, Svazarmu, MNO, FMV, MŠ, ČSR a SSR. Praha 1979, 15 s.

Hlavní úkoly Socialistického svazu mládeže a jeho Pionýrské organizace po 14. sjezdu Komunistické strany Československa: materiál k diskusi pro 1. sjezd SSM. Praha 1972, 31 s.

Hlavní úkoly SSM a PO na rok 1972. Praha 1972, 15 s.

Holeček, Ladislav a Husák, Pavel: Spolupráce ROH a SSM. Praha 1974, 53 s.

Horák, Karel, ed.: Nejvýznamnější mezníky historie pokrokového mládežnického hnutí v Československu. Praha 1976, 58 s.

Horák, Karel, ed. a Trnka, Josef, ed.: Jak organizovat a řídit ideologickou práci v ZO SSM. Abeceda svazáckého funkcionáře. Praha 1973, 92 s.

Hrabica, Zdeněk a Nesázal, Karel: KSČ a mládež socialistického Československa. Praha 1983, 81 s.

Hyža, Kvetoslav a Dittrich, Karel: Činnost revizních orgánů Socialistického svazu mládeže. Schváleno 15. zasedáním ÚRK SSM dne 11. 12. 1985. Praha 1986, 153 s.

Chalupa, Vlastimil, ed. a Krupauerová, Alena, ed.: Dokumenty 5. celostátní vysoškoškolské konference SSM. Praha 18.–19. listopadu 1982. Praha 1983, 85 s.

Janík, Rudolf, Wenzl, Miroslav a Šebek, Milan: Podíl mládeže na budování a obraně socialismu. Metodický materiál pro propagandisty politického vzdělávání SSM. Praha 1982, 63 s.

Juga, Stanislav: Fakta o činnosti Severomoravské krajské organizace Socialistického svazu mládeže a PO SSM. Ostrava 1987, 149 s.

Kasperkevič, Eduard a Grígel, Marián: Základní organizace SSM. Na pomoc organizátorské a řídicí práci výborů ZO SSM. Praha 1979, 77 s.

Korolusová, Libuše, ed.: Směrnice a právní předpisy pro OV a KV SSM. Praha 1987, 134 s.

Kovanda, Václav, ed.: Tělovýchovně branná činnost v SSM. Praha 1972, 115 s.

Kovář, Petr a kol.: Malá kronika SSM. Praha 1987, 167 s.

Kreuz, František, ed.: Na pomoc tělovýchovné a branné činnosti v SSM. Praha 1974, 94 s.

Kružlík, Tibor: Aktuálne úlohy a problémy ideologickej práce socialistického zväzu mládeže. Bratislava 1983, 21 s.

Linhart, Josef, Kružlíková, Eva a Klykorka, Pavel: Životní prostředí a mládež na vesnici. Podíl SSM při tvorbě a ochraně životního prostředí na vesnicích. Praha 1982, 88 s.

Lučanský, Julián, ed.: Domové rady SZM. Bratislava 1976, 25 s.

Macháček, Ladislav: SZM a mládež v etape budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti. Bratislava 1981, 93 s.

Martinka, Ján: Činnost revizních orgánů Socialistického svazu mládeže. Metodická příručka. Praha 1980, 250 s.

Martinka, Ján, ed.: Zásady a metodické pokyny pro činnost revizorů a revizních komisí SSM a PO Praha 1975, 123 s.

Mláďí ČSSR 1970. Praha 1971, 245 s.

Mláďí ČSSR 1975. Praha 1976, 162 s.

Mláďí ČSSR 1988. Praha 1989, 111 s.

Němec, Václav, ed. a Trnka, Josef, ed.: Kulturně výchovná činnost v Socialistickém svazu mládeže. Praha 1985, 148 s.

O úloze výchovného systému v procesu uskutečňování komunistické výchovy v PO SSM. Sborník materiálů z celost. konf. uspoř. na počest 25. výročí PO SSM 15.-16.10.1974. Praha 1975, 2 sv. (90; 119 s.).

Obsahové zaměření činnosti SSM v učňovských zařízeních ve školním roce 1972–1973. Praha 1972, 15 s.

Ondrášová, Svatava: Děti, naše budoucnost. 40. výročí vzniku PO SSM. Otrokovice 1989, 15 s.

Pionýrský rok 1979–1980. Praha 1979, 47 s.

Pionýrský rok 1980–1981. Praha 1980, 55 s.

Pirč, Ján : Životní prostředí a mládež. Základní pojmy, právo a právní normy, struktura společenské péče a životní prostředí, hnutí Brontosaurus SSM. Praha 1986, 109 s.

Pod praporem komunistické strany k společnému cíli. Zkušenosti z práce Socialistického svazu mládeže a leninského Komsomolu. Praha 1973. 42 s.

Podíl Socialistického svazu mládeže na boji s protispolečenskou činností. Metodický list. Praha 1978, 58 s.

Politické vzdělávání SSM 1975-1976. Program, formy a struktura polit. vzdělávání SSM. Schváleno předsednictvem ÚV SSM 15. března 1975. Praha 1975, 13s.

Procházka, Rudolf, ed.: Zameranie činnosti SZM a PO SSM v SSR a úlohy SÚV SZM v roku 30. výročia SNP a 25. výročia PO SZM. Bratislava 1973, 63 s.

Program pionýrského roku 1972-1973. Výchovný systém Pionýrské organizace SSM pro jiskry a pionýry. Praha 1972, 45 s.

Program pionýrského roku 1975-1976. Praha 1975, 31 s.

Programové a organizační zásady pionýrské organizace SSM. Praha 1988, 23 s.

Programové a organizační zásady Pionýrské organizace SSM. Schválené 1. sjezdem SSM a upravené 2. sjezdem SSM. Praha 1978. 23 s.

Provolání ÚV KSČ, vlády ČSSR, Ústřední rady odborů a ÚV SSM. Zaměření činnosti SSM a PO SSM v období příprav 15. sjezdu KSČ. Praha 1975, 15 s.

Průša, Petr, ed.: Dokumenty Sjezdu socialistického svazu mládeže v ČSR. Praha 18.-19. září 1982. Praha 1982, 81 s.

Rozpracování zásad dlouhodobého systému politického vzdělávání SSM. Praha 1973, 21 s.

Rovenský, Dušan: V předních řadách. Československý svaz mládeže v letech 1958–1962. Praha 1965, 128 s.

Rybníček, Břetislav a kol.: Nástupy a hlášení v PO SSM. Praha 1973, 37 s.

Schinke, Jiří: Z historie a činnosti SSM a PO SSM na gottwaldovsku v letech 1970 až 1981. Gottwaldov 1984, 48 s.

Skovajsa, Zdeněk. Dokumenty 6. celostátní vysokoškolské konference SSM. 9.–10. listopadu 1984 v Bratislavě. Praha 1985, 63 s.

Slavnostní shromáždění ke 40. výročí založení Pionýrské organizace v Československu. Praha 1989, 20 s.

Směr III. sjezd SSM. Dokumenty XVI. zasedání ÚV SSM. Praha 1981, 44 s.

Směrnice a dokumenty k zabezpečení masového rozvoje tělovýchovné a branné činnosti v SSM a PO SSM. 3. [Sv.]. Praha 1983, 126 s.

Směrnice pro hospodaření základních organizací Socialistického svazu mládeže a pionýrských skupin. Praha 1972, 40 s.

Směrnice pro práci Socialistického svazu mládeže v Československé lidové armádě. Praha 1988, 22 s.

Socialističeskij sojuz molodeži ČSSR [Inf. publ.]. Praga 1977, 62 s.

Soubor hlavních usnesení ÚRO k práci mezi mládeží a dětmi a ÚV SSM k některým oblastem činnosti SSM a pionýrské organizace SSM. Praha 1984, 103 s.

Soukup, Ladislav: Pionýrská organizace SSM a paragrafy. Praha 1973, 61 s.

Spolupráce Revolučního odborového hnutí a Socialistického svazu mládeže. Praha 1988, 25 s.

Spolupráce Socialistického svazu mládeže se státními orgány, společenskými a zájmovými organizacemi v České socialistické republice. Praha 1987, 111 s.

SSM v číslech, grafech a tabulkách. Praha 1972, 11 s.

Stanovy a programové prohlášení Socialistického svazu mládeže: Schválené ustavující celost. konferencí SSM dne 11. listopadu 1970, dopln. a upr. 1. sjezdem SSM dne 29. září 1972. Praha 1973, 58 s.

Stanovy Socialistického svazu mládeže: Schválené ustavující celost. konf. SSM dne 11. listopadu 1970, dopln. a upravené 1. sjezdem SSM dne 29. září 1972 a 2. sjezdem SSM dne 1. října 1977. Praha 1978, 35s.

Steiniger, Bohumil: Ideově politická výchova v dětských organizacích. Praha 1975, 153 s.

Steiniger, Bohumil a Žáková, Miloslava: Kapitoly o řízení pionýrské skupiny. Praha 1988, 85 s.

Stodola, Miloslav, ed.: Dokumenty sjezdu Socialistického svazu mládeže v ČSR. Praha 19. - 20. září 1987. Praha 1987, 111 s.

Svatoš, Zdeněk, ed.: Pionýrská encyklopedie. Díl 2. Praha 1978, 416 s.

Svatoš, Zdeněk, ed.: Pionýrská encyklopedie. Díl 1. Praha 1978, 254 s.

Syruček, Milan: Z historie světových festivalů mládeže a studentstva. Podkladový materiál pro propagandisty a lektory SSM. Praha 1973, 36 s.

Šejda, Jaroslav: Mezi sjezdy: Fakta o činnosti hosp. zařízení SSM od 3. sjezdu SSM 1982 ke 4. sjezdu SSM 1987. Praha 1987, 62 s.

Šíma, Vratislav: K práci domovních rad SSM. Praha 1984, 45 s.

Škorpil, Štěpán, ed. a Kovanda, Václav, ed.: Tělovýchovně branná činnost v SSM. Abeceda svazáckého funkcionáře. Praha 1975, 174 s.

Šubrt, Jindřich: Hospodaření základních organizací SSM a pionýrských skupin. Praha 1975, 186 s.

Švarcová, B. a Švarc, P.: Symboly Pionýrské organizace SSM. Náměty k činnosti pionýrských oddílů a skupin. Praha 1984, 34 s.

The Socialist Union of Youth. Praha 1986, 18 s.

The Socialist Union of Youth of the Czechoslovak Socialist Republic. Prague 1977, 60 s.

Tušla, Jiří, ed.: Zásady pro ustavování a práci pionýrských oddílů a skupin při TJ ČSTV. Praha 1983, 11 s.

Usnesení orgánů českého ústředního výboru Socialistického svazu mládeže. 7. plenární zasedání, Mariánské Lázně 22.–23. března 1979. Praha 1979, 29 s.

Usnesení orgánů Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže ČSSR. 7. zasedání ÚV SSM. Praha 1984, 51 s.

Usnesení orgánů ústředního výboru Socialistického svazu mládeže ČSSR. Praha 1982, 51 s.

Usnesení orgánů ústředního výboru Socialistického svazu mládeže ČSSR. Srpen 1975. Praha 1975, 34 s.

Usnesení představenstva ÚV SSM o konání výročních členských schůzí v základních organizacích SSM, celozávodních, celoškolských, celoučilištních, fakultních, všeplenárních schůzí a konferencí SSM, podnikových, celoškolských na VŠ, místních a městských konferencí SSM. Schváleno představenstvem ÚV SSM v říjnu 1981. Praha 1981, 16 s.

Usnesení představenstva ÚV SSM o konání výročních členských schůzí v základních organizacích SSM, celozávodních, celoškolských, celoučilištních, fakultních všeplenárních schůzí a konferencí SSM, podnikových, celoškolských na VŠ, místních a městských konferencí SSM. Schváleno představenstvem ÚV SSM, říjen 1983. Praha 1983, 8 s.

Usnesení představenstva ÚV SSM o konání výročních členských schůzí v ZO SSM, všeplenárních schůzí a konferencí SSM v období od 1. 10. 1986 do 31. 3. 1987. Praha 1986, 7 s.

Usnesení představenstva ÚV SSM o konání výročních členských schůzí ZO SSM v roce 1989-1990 schválené představenstvem ÚV SSM dne 23. června 1989. Praha 1989, 5 s.

Usnesení představenstva ÚV SSM o konání výročních schůzí kolektivů pionýrských pracovníků. Schváleno v říjnu 1981. Praha 1981, 7 s.

Usnesení ÚV SSM ke svolání členských schůzí ZO SSM v měsících listopad 1977 - leden 1978. Praha 1977, 6 s.

Usnesení XIII. plenárního zasedání ÚV SSM k úkolům Svazu mládeže v zemědělských závodech a na vesnicích (Praha, 8. prosince 1975). Praha 1975, 7 s.

Varholík, Juraj: Boj za socialistický charakter mládežnického hnutí ČSSR, Praha 1975, 61 s.

Varholík, Juraj: Byli jsme vždy při tom. Praha 1975, 73 s.

Veselý, Josef, ed.: Společný program, společné cíle. Program spolupráce SSM a VLKSM na léta 1981-1985. Praha 1982, 36 s.

Vybrané údaje o činnosti SSM a PO SSM za období od 3. sjezdu SSM. Faktografický materiál pro delegáty sjezdu SSM v ČSR v září 1987. Praha 1987, 84 s.

Vykoukal, Jaroslav: Práce mladých komunistů v Socialistickém svazu mládeže. Praha 1985, 102 s.

Vykoukal, Jaroslav: Princípy, formy a metody stranického vedenia SZM. Bratislava 1989, 142 s., 5 s. příl.

Vytiska, Karel: Ekonomické a majetkové směrnice pro správy účelových zařízení SSM. Praha 1988, 229 s. ,

Výsledky spolupráce SSM se státními orgány v ČSR mezi třetím a čtvrtým sjezdem SSM. Praha 1987, 45 s.

Základní směrnice pro hospodaření Socialistického svazu mládeže a Pionýrské organizace SSM. Praha 1989, 67 s.

Zaměření činnosti SSM a PO SSM v roce 1978. Schváleno 2. plenárním zasedáním ÚV SSM 24. října 1977 v Praze. Praha 1977, 14 s.

Zaměření činnosti SSM a PO SSM v roce 1980. Schváleno 9. zasedáním ÚV SSM dne 10. 10. 1979. Praha 1979, 21 s.

Zaměření činnosti SSM a PO SSM po XV. sjezdu Komunistické strany Československa. Praha 1976, 15s.

Zásady a směrnice SSM (dokumenty navazující na Stanovy SSM). Praha 1989, 58 s.

Zásady členstva v Socialistickom zväze mládeže. Schválilo 2. plenárne zasadnutie ÚV SZM 24. októbra 1977; Systém vedenia členskej evidencie v Socialistickom zväze mládeže. schválilo Predsedníctvo ÚV SZM 14. októbra 1977. Bratislava 1978, 30 s.

Zásady členství v Socialistickém svazu mládeže. Schváleno 4. zasedáním ÚV SSM dne 22. 10. 1988. Systém vedení členské evidencie v Socialistickém svazu mládeže. Praha 1989, 15 s.

Zásady pro práci tiskových komisí KV a OV SSM a pro činnost tiskových důvěrníků ZO SSM. Praha 1972, 13 s.

Zásady výběru a systém přípravy instruktorů a pionýrských pracovníků. Praha 1971, 35 s.

Zásady výběru a systém přípravy instruktorů a pionýrských pracovníků. Praha 1974, 39 s.

Zásady výběru a systém přípravy pionýrských pracovníků. Praha 1978, 149 s.

Zásady výběru a systém přípravy pionýrských pracovníků. Praha 1988, 109 s.

Zasedání ústředního výboru SSM k ideologické práci ve dnech 23.-24. září 1971. Praha 1971, 62 s.

Zpráva o činnosti a dalších úkolech Socialistického svazu mládeže a jeho Pionýrské organizace na sjezd SSM v České socialistické republice. Praha 1972, 48 s.

Zpráva ÚV SSM o činnosti SSM a PO SSM mezi třetím a čtvrtým sjezdem SSM. Předneseno na 4. sjezdu SSM. Praha 2.-4. 10. 1987. Praha 1987, 63 s.

Zozulák, Michal: Komunistická výchova v Socialistickom zväze mládeže. Bratislava 1981, 139 s.

Žabka, František, ed.: Pionýrský rok. Metodická příručka pro vedoucí oddílů mladších pionýrů. 1. díl, Plameny. Praha 1973, 317 s.

Seznam užívaných zkratek

BVV – branná výchova a vzdělávání (odbor ÚV SSM)

ČSÚV SSM – Československé ústředí vysokoškoláků Socialistického svazu mládeže

ČSM – Československý svaz mládeže

ČSNPV SFMS – Československý národní přípravný výbor Světového festivalu mládeže a studentstva

ČSR – Česká socialistická republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ČÚV SSM – Český ústřední výbor Socialistického svazu mládeže

JZD – Jednotná zemědělská družstva

KSČ – Komunistická strana Československa

OV SSM – Okresní výbor Socialistického svazu mládeže

PAM – Práce a mzdy (oddělení ÚV SSM)

PO SSM – Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže

RPMP ÚV SSM – Rada pracující mládeže v průmyslu Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže

RPMZ ÚV SSM – Rada pracující mládeže v zemědělství Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže

R-SŠM ÚV SSM – Rada středoškolské mládeže Ústředního výboru Socialistického svazu mládeže

SODM – Sdružení organizací dětí a mládeže

SSM – Socialistický svaz mládeže

SSR – Slovenská socialistická republika

SÚV SSM – Slovenský ústřední výbor socialistického svazu mládeže

TVB – tělovýchovně branný (odbor ÚV SSM)

ÚV ČSM – Ústřední výbor Českého svazu mládeže

ÚV KSČ – Ústřední výbor Komunistické strany Československa

ÚV SSM – Ústřední výbor Socialistického svazu mládeže

YMCA – Křesťanské sdružení mladých lidí (Young Men's Christian Association)

YWCA – Křesťanské sdružení mladých žen (Young Women's Christian Association)

ZDMOS – Združení detských a mládežnických organizácií Slovenska

Der Sozialistische Jugendverband (SSM)

Die Studie ist dem Sozialistischen Jugendverband (SSM) gewidmet. Der SSM-Verband entstand 1970 als eine freiwillige Jugendorganisation und beendete Anfang 1990 seine Tätigkeit, indem er sich in den neuentstandenen Jugendverband transformierte.

Die Studie bietet die Grundinformationen über den SSM-Verband. Sie beschreibt die Hauptziele der Organisation, die wichtigsten Dokumente, die ihre Tätigkeit geregelt haben, ihre innere Struktur und ihr Organisationsschema, enthält Namen aller Vorsitzenden, die SSM-Symbolik, Bedingungen für die SSM-Mitgliedschaft und charakterisiert die Beziehung des SSM-Verbands zur Pionier-Organisation. Dargestellt werden auch die eigenen Presseorgane des SSM-Verbands und dessen eigenes Reisebüro CKM.

Im zweiten Teil wird der SSM-Verband als Urheber des Archivbestands dargestellt, der im Nationalarchiv bewahrt wird. Der SSM-Verband nahm kurz nach seiner Entstehung den Kontakt mit dem damaligen Staatlichen Zentralarchiv auf. 1971 wurde ein Vertrag über die Schriftgutverwaltung und Records Management zwischen dem Staatlichen Zentralarchiv und dem SSM-Zentralkomitee unterzeichnet, und im Laufe der folgenden Jahren wurden Archivalien an das Staatliche Zentralarchiv (seit 2004 Nationalarchiv) übergeben. Es folgt eine Beschreibung der erhaltenen Archivalien, einschließlich der Fotos und Filme, zudem wird über die Aufteilung des Archivbestands ÚV SSM und über die Zugänglichkeit für Forscher berichtet.

Die Studie wird ergänzt durch ein Abkürzungsverzeichnis, Verzeichnis der Literatur zum SSM-Verband vor und nach 1989 und Bildmaterial.

The Socialist Youth Union

The paper focuses on the Socialist Youth Union (SSM) that was established as a volunteer social organisation of young people in 1970 and ceased its activities in 1990 after its transformation into newly formed association Union of Youth. The predecessors of SSM and the complicated situation in the youth movement in 1968–1969 are also mentioned.

The paper provides basic information on SSM, it states main goals of the organisation, its essential documents stipulating the organisation activities, its inner structure including the organogram, names of SSM chairmen, its symbols, conditions of membership and the relation of the SSM to the Pioneer organisation. The SSM press and its own travelling agency CKM are mentioned.

The other part of the paper deals with SSM as an originator of the archival documents housed in the National Archives. The contact between the SSM and the former State Central Archives was established shortly after SSM constitution. In 1971, an agreement between the State Central Archives and the Central Committee (ÚV) of the SSM on the pre-archival treatment was concluded and in the course of the following years, the State Central Archives (from 2004 on, the National Archives) took over

archival documents of the SSM; the description of preserved documents, photographs and films follows, including the structure of the ÚV SSM archive and stating the level of accessibility for researchers.

The paper is supplemented with abbreviations list, the list of literature pertaining to SSM before and after 1989, and illustration material.